

Інформаційно-консультаційний супровід розвитку сільського-зеленого туризму в Україні

В ринкових умовах розбудови сільського господарства динамічно зростає попит на отримання нових знань, ознайомлення з інноваційними напрямками аграрного сектору економіки. Особливо це стосується незахищених верств селян, до яких можна віднести дрібних сільгоспвиробників, фермерів та власників особистих селянських господарств. Саме на захист їх інтересів спрямована політика держави, завданням якої є створення умов для формування нового сільськогосподарського товаровиробника, озброєного сучасними знаннями, що сприятиме підвищенню прибутковості сільськогосподарського виробництва та рівня життя сільського населення загалом. Прийняття у 2004 році Закону України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність” та подальша державна підтримка розбудови сільськогосподарських дорадчих служб — це дієвий крок на шляху соціально-економічного розвитку села, продовольчої безпеки та економічної незалежності країни.

Основним завданням сільськогосподарського дорадництва є інформування, ознайомлення працівників сільського господарства, фермерів та власників особистих селянських господарств про інновації та наукові досягнення в сільському господарстві, нові перспективні напрями розвитку аграрного сектора, одним з яких є сільський зелений туризм.

Становлення та розвиток вітчизняного сільськогосподарського дорадництва, організація інформаційно-консультаційного обслуговування аграріїв відбуваються на основі праць науковців й практиків, серед яких слід відмітити М. Ф. Кропивка, Р. М. Шмідта, Т. П. Кальну-Дубінюк, Р. Я. Корінця та ін.

В країні створені і діють дорадчі структури у складі Міністерства аграрної політики і продовольства України, діє Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб, що об'єднує створені за різними організаційно-правовими формами недержавні дорадчі служби у всіх областях України.

Розбудова державного дорадництва передбачає залучення потенціалу аграрних університетів з їх наявними науково-педагогічними кадрами та матеріально-технічними можливостями до створення та успішного функціонування інформаційно-консультаційних навчальних центрів. Особливу роль в цьому процесі відведено Національному університету біоресурсів та природокористування України, зокрема навчально-науковому інституту післядипломної освіти та кафедрі аграрного консалтингу та сервісу, яка була створена у 2001 році.

Університети завжди були центрами новітніх знань та інформації.

Перші практичні спроби поширення знань серед населення були зроблені в Англії та США саме на базі університетів в кінці XIX — на початку XX століть. Шляхом проведення публічних лекцій професори та викладачі університетів долучали всіх бажаючих до інформації про останні досягнення науково-технічного прогресу. В складних умовах промислової революції та кризової ситуації, що склалася в сільському господарстві, це був важливий і необхідний крок для зміни свідомості як міських жителів, так і селян.

Зростаюча популярність сільського зеленого туризму відносяться до одного з основних напрямків переорієнтації діяльності жителів села, і тому інформаційно-консультаційний супровід їх успішного розвитку є важливим завданням кафедри аграрного консалтингу та сервісу Навчально-наукового інституту післядипломної освіти НУБіП України.

Занепад та зубожіння села після розпаду Радянського Союзу викликало цілий ряд соціальних, економічних та екологічних проблем, вирішення яких можливо лише за рахунок розвитку альтернативних видів діяльності, що є також традиційними для українського села — народних промислів та ремесел, організації гостинного відпочинку. Українське село має всі необхідні складові для розвитку сільського зеленого туризму: багату історико-архітектурну спадщину, культуру, самобутній побут, мальовничі ландшафти; багаті лікувально-рекреаційні ресурси; досить заможні села з приватним житловим фондом та добрими і працьовитими людьми. Але, водночас, гострою проблемою для мешканців села є брак робочих місць. Сільський зелений туризм відноситься до галузей, які не потребують для свого розвитку великих коштів та капіталовкладень, отже з кожним роком набуває поширення як серед сільського населення, яке надає послуги гостинності, так і серед міських жителів, які із задоволенням користуються такою гостинністю.

Значну роль в процесі становлення сільського туризму країни відіграє громадська неприбуткова організація — “Спілка розвитку сільського зеленого туризму в Україні” (далі — “Спілка”), яка була заснована в 1996 році. Метою її діяльності є популяризація відпочинку в українському селі, сприяння розвитку сільської інфраструктури та самозайнятості сільського населення, збереження культурної спадщини та навколишнього середовища. Спілка також робить все можливе для підвищення ролі місцевих громад, які об’єднують власників садіб, активізація їх партнерства з органами місцевої виконавчої влади, а також зростання пропозицій та попиту на відпочинок у селі, підвищення ролі ЗМІ у популяризації відпочинку у селі.

За роки своєї діяльності Спілка чимало зробила для розвитку сільського зеленого туризму в Україні:

- у правовове поле України (1996 р.) введено термін “сільський зелений туризм”;
- прийнято ряд законодавчих актів, Указів Президента України, розпоряджень та постанов уряду;

- з 2003 року щорічно проводиться всеукраїнська виставка-ярмарок сільського туризму “Українське село запрошує”;
- у 2004 та 2008 роках введені програми екологічного маркування “Зелена садиба” та категоризації послуг “Українська гостинна садиба”;
- започатковано школу інспекторів з добровільної категоризації агроосель та ін.

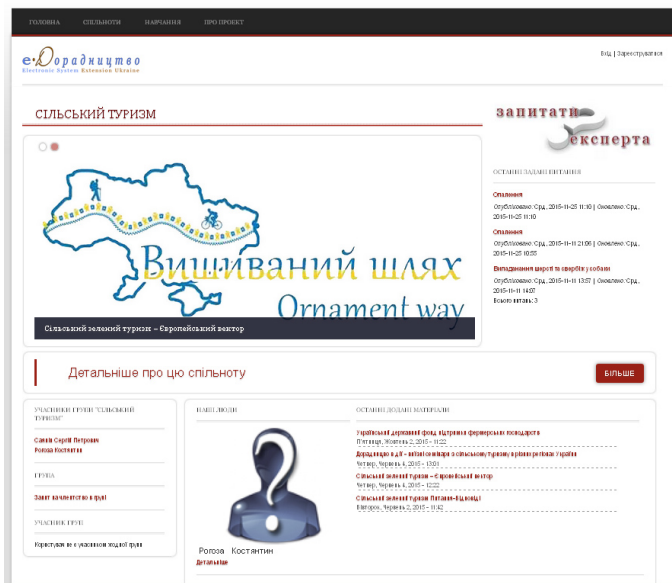
З 1997 року Спілкою реалізовано понад 30 проектів за підтримки міжнародних фондів, зокрема Міжнародного фонду “Відродження”, фонду Євразія, програми ЄС ТАСІС, Швейцарського фонду співробітництва, Британської Ради та інших.

Спілкою засновані та діють обласні відділення та осередки у всіх областях України, які об’єднують більш ніж тисячу власників садиб.

Активісти та керівники Спілки вивчали досвід, стажувалися та брали участь у конференціях в Угорщині, Польщі, Австрії, Греції, Іспанії, Ірландії, Франції, Німеччині, Швеції, США та інших країнах. 90% керівників обласних відділень та осередків мають сертифікати Всесвітньої Туристичної Організації та інших міжнародних та українських інституцій.

За сприяння Спілки у травні 2003 року було прийнято Закон України “Про особисте селянське господарство”, який надає право власникам особистих господарств надавати послуги у сфері сільського зеленого туризму з використанням майна їхніх господарств.

З 2009 діяльність Спілки доповнюється значною інформаційно-

Рис. 1. Сторінка Спільноти “Сільський зелений туризм” в системі електронного довідництва e-Дорадництво

консультаційною роботою, що проводиться сумісно з кафедрою аграрного консалтингу і туризму НУБіП України. Організація навчальних курсів, шкіл-тренінгів, проведення конференцій, круглих столів, семінарів, участь у виставковій діяльності, видання науково-методичної літератури впродовж 8 років сприяють поширенню знань в цій сфері серед всіх, хто цього потребує.

Викладачі та аспіранти кафедри приймають активну участь у діяльності Спілки в якості експертів з категоризації у сфері сільського зеленого туризму “Українська гостинна садиба” та Програми екологічного маркування “Зелена садиба”.

Навчальні курси та школи-тренінги, що проводяться на базі кафедри аграрного консалтингу та сервісу НУБіП України мають на меті надати необхідні знання з сільського зеленого туризму всім тим, хто розпочав цю справу або має бажання та можливості її розпочати. Навчання проводять досвідчені викладачі, професори, доценти, фахівці у сфері сільського зеленого туризму. Програма курсів охоплює широкий спектр питань, які є актуальними при веденні діяльності в сфері сільського зеленого туризму.

З 2014 року кафедра разом із Спілкою також проводить виїзні курси підвищення кваліфікації з сільського зеленого туризму. Цільова аудиторія курсів — представники місцевих органів влади та самоврядування, громадських організацій, власників особистих селянських та фермерських господарств, які надають послуги з сільського зеленого туризму. Виїзні семінари проведено у Київській (Фастів, Переяслав), Львівській (Трускавець та Стрий), Івано-Франківській (м. Косів та смт. Ворохта), Вінницькій (м. Вінниця та м. Липовець), Кіровоградській (м. Кіровоград), Черкаській (Городище та Умань) областях України. Кількість слухачів курсів постійно збільшується.

Одним з найефективніших напрямів підвищення ефективності інформаційно-консультаційного забезпечення сільськогосподарських виробників, як показали проведені дослідження, є застосування інформаційних технологій та системи електронного дорадництва (е-Дорадництво).

Кафедрою аграрного консалтингу і туризму розроблено модель системи електронного дорадництва (е-Дорадництво), яка являє собою інтерактивне навчальне середовище що надає найкращі, найактуальніші знання від найкращих спеціалістів. Е-Дорадництво — це середовище, в якому контент-провайдери університетів можуть зібрати і створити нові освітні та інформаційні ресурси з широкого кола тем. Через те, що система буде доступна студентам, дослідникам, фахівцям, а також широкій громадськості в будь-який час з будь-якого пристрою з інтернет-з’єднанням, вона допомагатиме вирішувати реальні проблеми в режимі реального часу.

В рамках системи електронного дорадництва е-Дорадництво серед інших започатковано Спільноту практиків за тематикою “Сільський ту-

ризм” (рис. 1). Нині відбувається її інформаційне наповнення.

Отже, широкий доступ до необхідної інформації, якою забезпечують селян державна система сільськогосподарського дорадництва з використанням науково-технічного потенціалу університетів в тісній співпраці із ГО “Спілка розвитку сільського зеленого туризму України”, допомагають досягти успіху в такій інноваційній діяльності мешканців села, як сільський зелений туризм.

Набуті знання допомагають селянам стати кваліфікованими фахівцями в сфері сільського зеленого туризму, сприяють зростанню достатку, як окремо взятої родини, так і в цілому сільської громади. Збільшення потоку туристів, в свою чергу, спонукає розбудову інфраструктури села (доріг, транспорту, очисних споруд, засобів зв'язку, місць для відпочинку та розваг тощо), активізує діяльність сільських громади у відродженні та збереженні культурної спадщини.

1. *Корінець Р. Я., Гриценко М. П., Кальна-Дубінюк Т. П. та ін.* Закон України “Про сільськогосподарську дорадчу діяльність”: Науково-практичний коментар / За ред. Р. Я. Корінця. — НВФ “Українські технології”, 2007. — 248 с.
2. Сайт Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України. Режим доступу: <http://www.dorada.org.ua>
3. Сайт Спілки розвитку сільського зеленого туризму України. Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua>
4. Закон України “Про особисте селянське господарство” від 15.05.2003 р. № 742-IV. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/742-15>
5. *Кальна-Дубінюк Т. П., Рогоза К. Г., Гнідан М. М., Данилюк С. І.* Електронна інформаційно-консультаційна система дорадництва за видами діяльності // Зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції “Глобальні і регіональні проблеми інформатизації в суспільстві та природокористуванні 2015”, м. Київ, НУБіП. — С.22–27.